

Un gran poder comporta una gran responsabilitat

written by Montserrat Llobet i Abizanda | 29 de març de 2020

Aquesta coneguda frase que fa dies em ve al cap, tinc la sensació que ha vingut per quedar-s'hi. Es tracta de la que Roosevelt va utilitzar en el darrer discurs el 1945, i que després va popularitzar el superheroï Spiderman, quan el tiet del personatge l'aconsellava, donant-li a entendre que un gran poder s'ha d'utilitzar en benefici i no en perjudici de molta gent. De fet els superheroïcs pretenen ser això, els salvadors de les nostres societats de consum, com si l'única solució a tots els nostres problemes fos posar l'esperança en què algun superheroï ens salvi. De fet, la imatge que Bill Gates s'ha construït penso que s'ajusta perfectament a la d'un personatge d'aquest tipus.

Ja fa massa generacions que es dóna per suposat que tenir un gran poder és quelcom positiu. Sense tenir en compte que quan algú acumula poder és gràcies al fet que algú altre deixa de tenir-lo. Deixar de tenir poder implica perdre capacitat de decisió i, per tant, que la persona poderosa decidirà per aquells que li han confiat, ja sigui en unes eleccions, comprant els productes de la seva empresa...

Tant en el sistema capitalista com en el socialista, als partits polítics, com a les empreses i a les entitats no lucratives, qui presideix és qui més poder acumula, i aquest poder depèn del nombre de persones afiliades a un partit, del capital aportat a una empresa i del nombre de persones que formen part d'una entitat o de la quantitat de diners que mou, segons el cas. Això implica que qui està al capdamunt d'aquestes organitzacions jeràrquiques pren decisions per a la resta i que com més gran és l'organització més responsabilitat acumula.

Ara bé, és responsable acumular tant de poder? Ja no parlo de si la persona o persones que hi ha al capdavant prenen decisions responsables, perquè la seva responsabilitat és recollir el sentir de totes aquelles a qui representen, i resulta impossible representar a persones que ni tan sols es coneix. Per tant, la resposta és NO. No és responsable acumular poder, senzillament perquè no és democràtic. Entenent per democràcia la participació més directa possible en la presa de decisions.

Ara mirem-nos com les organitzacions interaccionen entre elles dins del seu propi espai. A l'espai polític l'objectiu és aconseguir el nombre més gran d'adhesions possibles per governar o mantenir-se en el govern. Les empreses volen aconseguir la quota més gran de mercat possible. I les entitats no lucratives el nombre més gran de persones associades o major capital per assistir les finalitats fundacionals.

Així observem la mateixa tendència al creixement de totes les organitzacions, cadascuna en el seu espai: polític, empresarial i no lucratiu. Internament, el creixement porta inevitablement a la jerarquia i, en conseqüència, a què unes poques persones decideixin per la majoria, i aleshores és quan ens sentim com a números. No compta el que cadascuna de les persones pensa, sinó el que la cúpula interpreta que pensa o, més aviat, el que li convé a la cúpula que la resta pensin.

Focalitzant-nos en cada espai, observem que els partits polítics competeixen entre si, les empreses també i, encara que ens costi una mica més de veure, les entitats no lucratives també competeixen entre si per captar més fons. Això fa que de manera natural, és a dir, per la natura de la humanitat, es formin oligopolis o, fins i tot monopolis, a cada espai. I ja se sap, quan es disposa de poder normalment s'utilitza, abusant inevitablement de la pròpia posició. Llavors, repassant tots els espais i especialment els diversos sectors empresarials, ens adonem que cada vegada resulta més

difícil trobar mercats en els quals es compleixi la primera condició de la competència perfecta, que hi hagi molts oferents i molts demandants, perquè en els mercats monopolistes o oligopolistes ens trobem una o poques empreses que el dominen.

Amb la crisi que ha generat el coronavirus es poden observar abusos de posició expressats en actituds autoritàries. A l'espai polític es mobilitza més exèrcit i policia que recursos sanitaris, i les companyies farmacèutiques són grans empreses de l'espai empresarial que prenen les decisions des d'un punt de vista estrictament econòmic: investigar solament els medicaments que són més rendibles, demonitzar aquells medicaments que no es poden patentar i, si convé, magnificar problemes de salut que tenen les persones amb capacitat econòmica per crear substitutius als remeis naturals, i vendre'ls-hi nous medicaments que massa sovint acaben creant dependència, com és el cas dels antidepressius.

Davant dels abusos de poder que es viuen tant en l'àmbit polític com en l'empresarial, i en el de les entitats no lucratives, quan aquestes han seguit la dinàmica competitiva dels mercats oligopolístics, la ciutadania experimenta amb instruments alternatius moderns que intenten recuperar l'esperit llibertari de les comunitats primitives o indígenes, on cada persona tenia veu dins de la seva petita comunitat i aquesta veu era tinguda en compte a l'hora de prendre decisions. En David Algarra ens ho explica en el seu llibre *El comú català*.

Actualment, en l'àmbit polític trobem instruments llibertaris com les l·listes obertes o els consells locals, que tot just comencen a caminar. En l'àmbit empresarial hi trobem cooperatives de treball associat que formen equips autogestionats no dirigits que, malgrat que la seva estratègia és la de la cooperació, en un entorn competitiu no tenen altre remei que utilitzar també l'estratègia competitiva per defensar-se, pel que sovint utilitzen l'expressió "cooperar

per competir". Aquests instruments llibertaris sovint sorgeixen d'entitats no lucratives estretament vinculades a l'àmbit polític crític o a l'àmbit empresarial cooperatiu, perquè l'àmbit no lucratiu està vinculat a algun dels altres dos àmbits.

Ja que aquests dies ens ocupa un tema de salut, com és el virus corona, deixeu-me que faci referència a un instrument llibertari que ha tingut un èxit inqüestionable al nord de Finlàndia, fins al punt que ha estat adoptat pel sistema de salut públic d'aquest país. Es tracta del diàleg obert, una metodologia basada en la conversa conjunta entre pacients amb brots psicòtics, els seus terapeutes, família i amistats, que ha aconseguit la recuperació del 85% de pacients. Són significatives les expressions dels protagonistes d'aquesta experiència: totes les persones podem tenir problemes psicològics perquè són una resposta a alguna situació molt difícil de la vida, quan comences a treballar amb un dilema emocional de la teva vida els símptomes emocionals poden desaparèixer, aspirem a tenir un sistema democràtic en el qual les persones poden tenir veu i vot en el seu propi tractament, volem escoltar les persones i d'acord amb això crear quelcom junts, en un temps que proliferen els medicaments psiquiàtrics i la discapacitat a llarg termini, la gran majoria de persones no necessiten medicació perquè els casos no es cronifiquen, fa més de vint anys que documentem els resultats del diàleg obert que són els millors del món occidental fins a tal punt que l'esquizofrènia està desapareixent de la regió, la qualitat de vida de milions de persones podria millorar si s'apliqués el diàleg obert a altres llocs del món.

Si tenim en compte que ara mateix, amb el coronavirus, hi ha persones reticents a confinar-se per por a perdre la feina o els ingressos, que s'estressen escoltant les notícies, que es troben soles... ja em direu si aquesta situació d'estrès no està desembocant ja en problemes psicològics que no resoldrem amb medicació. Hauríem de veure el diàleg obert com una

oportunitat per reduir la soledat, l'estrès i les pors. Per altra banda, com més petites són les organitzacions més possibilitats hi ha que internament s'hi doni un diàleg obert, i menys poder tenen en els mercats per abusar de proveïdors i clients. Per tant, l'actitud més responsable és la de no acumular poder.